

ΔΙΚΑΙΟ & ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ

BUSINESS LAW INSIGHTS

Ειδική έκδοση

Απρίλιος 2025

Επίλυση Διαφορών
Επενδύσεις – Οικονομία
Διακυβέρνηση
κ Λειτουργία
Φορολογία
Εργασιακές Σχέσεις
Ανάπτυξη
Δημόσιες Συμβάσεις
Τεχνητή Νοημοσύνη

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

ΣΕ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΜΕ ΤΗ

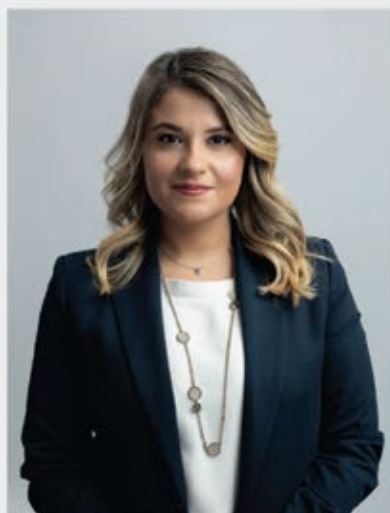

ΝΟΜΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

Κυρώσεις και Διεθνής Εμπορική Διαιτησία

Η προεδρία Τραμπ αναμένεται να σηματοδοτήσει αλλαγές στην αμερικανική πολιτική κυρώσεων.

Πώς επηρεάζουν οι κυρώσεις τη διεθνή διαιτησία, τους διαιτητές, τους δικηγόρους και την εκτέλεση συμβάσεων;

Κλαίρη Σεργάκη

Partner,

ΔΡΥΛΛΕΡΑΚΗΣ ΔΙΚΗΓΟΡΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ

Το ζήτημα των κυρώσεων βρίσκεται στο επίκεντρο της διεθνούς πολιτικής, με τις εξελίξεις στις ΗΠΑ να αναμένεται να επηρεάσουν σημαντικά τη διαμόρφωση της σχετικής στρατηγικής. Οι κυρώσεις αποτελούν ένα από τα βασικά εργαλεία άσκησης πίεσης από κράτη ή διεθνείς οργανισμούς, επιβάλλοντας περιορισμούς στις εμπορικές και χρηματοπιστωτικές συναλλαγές, καθώς και στις μετακινήσεις ατόμων και αγαθών. Σε ορισμένες περιπτώσεις, οι κυρώσεις αποκτούν δευτερογενή διάσταση, επεκτείνοντας τις νομικές τους συνέπειες και σε πολίτες τρίτων κρατών που συναλλάσσονται με οντότητες που έχουν ήδη τεθεί υπό περιορισμούς.

Πέρα από τις προφανείς οικονομικές και γεωπολιτικές επιπτώσεις τους, οι κυρώσεις έχουν άμεση αντανάκλαση στη διεθνή εμπορική διαιτησία, επηρεάζοντας τόσο τη διαδικασία όσο και την ουσιαστική εξέταση των επίδικων ζητημάτων.

Ειδικότερα, η συμμετοχή ενός προσώπου που υπόκειται σε κυρώσεις ως διαδίκου σε διεθνή διαιτησία μπορεί να δημιουργήσει σημαντικές επιπλοκές, δεδομένου ότι οι περιορισμοί στις πληρωμές και στις τραπεζικές συναλλαγές επηρεάζουν άμεσα την καταβολή της δαπάνης της διαιτησίας και των αμοιβών των διαιτητών. Επιπλέον, τα μέλη του Διαιτητικού Δικαστηρίου ενδέχεται να χρειαστεί να εξασφαλίσουν σχετική άδεια από τις αρμόδιες αρχές προκειμένου να αποδεχθούν τον διορισμό τους, ώστε να αποφύγουν τον κίνδυνο δευτερογενών κυρώσεων. Αντίστοιχοι περιορισμοί ισχύουν και για τα κέντρα διαιτησίας, τα οποία πρέπει να λάβουν τις απαραίτητες εγκρίσεις για τη διαχείριση της διαιτητικής διαδικασίας.

Παράλληλα, οι δικηγόροι που αναλαμβάνουν την εκπροσώπηση διαδίκου που υπόκει-

ται σε κυρώσεις αντιμετωπίζουν πρόσθετες προκλήσεις, καθώς η παροχή νομικών υπηρεσιών μπορεί να υπαχθεί σε περιορισμούς απαιτώντας ειδικές άδειες. Βέβαια, η χορήγηση αυτών των αδειών είναι κρίσιμη, προκειμένου να διασφαλίζεται η απρόσκοπτη πρόσβαση στη Δικαιοσύνη και να αποτρέπονται ζητήματα παραβίασης της αρχής της ισότητας των όπλων.

Σε πολλές περιπτώσεις, οι ίδιες οι κυρώσεις αποτελούν το αντικείμενο της διαφοράς που φέρεται ενώπιον του Διαιτητικού Δικαστηρίου, με τα εθνικά δικαστήρια να υιοθετούν διαφορετικές προσεγγίσεις ως προς τη δυνατότητα υπαγωγής τέτοιων διαφορών σε διαιτησία. Ενδεικτικά, τα ελβετικά και γαλλικά δικαστήρια έχουν αναγνωρίσει ότι οι συγκεκριμένες διαφορές είναι δεκτικές υπαγωγής σε διαιτησία, ενώ τα ιταλικά δικαστήρια έχουν απορρίψει αυτή τη θέση. Η ελληνική νομολογία, τουλάχιστον σε πρώτο βαθμό, φαίνεται να συντάσσεται με την προσέγγιση των γαλλικών και ελβετικών δικαστηρίων.

Η αδυναμία εκτέλεσης μιας συμβατικής υποχρέωσης λόγω κυρώσεων αποτελεί ένα ακόμη κρίσιμο νομικό ζήτημα, καθώς εγείρονται ερωτήματα σχετικά με το αν η επιβολή κυρώσεων μπορεί να θεωρηθεί αδυναμία παροχής, απρόοπτη μεταβολή συνθηκών ή περίπτωση ανωτέρας βίας, δικαιολογώντας την αναστολή των συμβατικών υποχρεώσεων.

Καθώς οι κυρώσεις συνεχίζουν να διαμορφώνουν το διεθνές εμπορικό και επενδυτικό τοπίο, ο αντίκτυπός τους στη διεθνή διαιτησία παραμένει ένα ζήτημα που θα απασχολήσει έντονα τα επόμενα χρόνια τόσο τους νομικούς, όσο και τους επιχειρηματικούς φορείς. ♦

ΔΡΥΛΛΕΡΑΚΗΣ
ΔΙΚΗΓΟΡΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ

dryllerakis.gr
Χατζηγιάννη Μέση 5, 115 28 Αθήνα
τηλ. 211-0003456
lawoffice@dryllerakis.gr

Δίκαιο του Ανταγωνισμού & κίνδυνος συμμόρφωσης των επιχειρήσεων

Ο υγιής ανταγωνισμός αποτελεί κρίσιμο στοιχείο για τη διασφάλιση μιας υγιούς αγοράς. Πώς θα καταφέρει μια επιχείρηση να δημιουργήσει κουλτούρα συμμόρφωσης προς όφελος όλων;

Κλεομένης Γιαννίκας

Senior Partner,
ΔΡΥΛΛΕΡΑΚΗΣ ΔΙΚΗΓΟΡΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ

Το δίκαιο του ανταγωνισμού αποτελεί βασικό πυλώνα της σύγχρονης οικονομικής πολιτικής και διασφαλίζει τη διατήρηση της ισορροπίας στην αγορά. Σκοπός του είναι να προλαμβάνει και να καταπολεμά τις αντι-ανταγωνιστικές πρακτικές που μπορούν να βλάψουν την εύρυθμη λειτουργία της αγοράς και να θέσουν σε κίνδυνο την ευημερία των καταναλωτών.

Ωστόσο, η συμμόρφωση των επιχειρήσεων με το δίκαιο του ανταγωνισμού αποτελεί μια πρόκληση, όχι μόνο γιατί διέπεται κυρίως από αξιολογικές έννοιες και μάλιστα οικονομικού / επιχειρηματικού περιεχομένου, αλλά και γιατί πρόκειται για έναν τομέα του δικαίου που εξελίσσεται ταχέως εντός και εκτός των συνόρων μας, ανάλογα με τις οικονομικές εξελίξεις αλλά και τις κοινωνικο-πολιτικές συγκυρίες.

Στο σύνθετο αυτό πλαίσιο, οι επιχειρήσεις καλούνται να διασφαλίσουν ότι οι πρακτικές τους συμμορφώνονται πλήρως με το δίκαιο του ανταγωνισμού. Πράγματι, ο κίνδυνος της μη συμμόρφωσης είναι πολύ σοβαρός και οι συνέπειες μπορούν να είναι μέχρι και καταστροφικές για μια επιχείρηση. Οι παραβάτες ενδέχεται να βρεθούν αντιμέτωποι με βαρύτατα πρόστιμα (έως και 10% του κύκλου εργασιών του Ομίλου), δικαστικές διαμάχες (όχι μόνο για τα πρόστιμα, αλλά και για πιθανές αξιώσεις τρίτων θιγομένων για αποζημίωση) και πλήγμα στη φήμη τους, τα οποία δε εμπλεκόμενα φυσικά πρόσωπα φέρουν και ποινικές ευθύνες.

Εκτός όμως από την αποφυγή των παραπάνω κινδύνων, υπάρχουν και πολλαπλά οφέλη από τη συμμόρφωση, όπως η ενίσχυση της καλής φήμης της επιχείρησης, η ανάπτυξη υγιούς εργασιακού περιβάλλοντος που διέπεται από διαφάνεια και υπευθυνότητα και γενικότερα η βιώσιμη και υγιής ανάπτυξη της.

Κομβικό στοιχείο είναι η δημιουργία μιας κουλτούρας συμμόρφωσης, δεδομένου ότι οι αφηρημένες, αόριστες έννοιες του δικαίου του ανταγωνισμού δεν ενδείκνυνται κατά βάση για θέσπιση άτεγκτων κανόνων, παρά μόνο για κατευθυντήριες γραμμές. Απαιτείται λοιπόν καλλιέργεια, σταδιακή ανάπτυξη και εμπέδωση του «αισθητηρίου» αντίληψης των στελεχών της επιχείρησης, αρχής γενομένης βέβαια από την κορυφή της ιεραρχίας, ώστε να δίδεται το σωστό μήνυμα σε όλο τον οργανισμό.

Μια αποτελεσματική στρατηγική συμμόρφωσης αναμένεται να περιλαμβάνει:

- Υιοθέτηση κατανοητής πολιτικής συμμόρφωσης προς το δίκαιο του ανταγωνισμού
- Ενσωμάτωση των κανόνων αυτών στην καθημερινή λειτουργία της επιχείρησης
- Τακτική εκπαίδευση του προσωπικού στα ζητήματα ανταγωνισμού
- Ανάπτυξη εσωτερικών διαδικασιών ελέγχου και παρακολούθησης του βαθμού συμμόρφωσης
- Θέσπιση μηχανισμών ανώνυμης αναφοράς πιθανών παραβάσεων.

Επιπλέον, η συνεργασία με νομικούς και οικονομικούς συμβούλους μπορεί να παρέχει πολύτιμη καθοδήγηση και εξειδικευμένη γνώση, βοηθώντας τις επιχειρήσεις να κατανοήσουν και να εφαρμόσουν σωστά το δίκαιο του ανταγωνισμού.

Συνοψίζοντας, ο υγιής ανταγωνισμός αποτελεί κρίσιμο στοιχείο για τη διασφάλιση μιας υγιούς αγοράς. Επομένως, η συμμόρφωση των επιχειρήσεων δεν είναι μόνο απαραίτητη για την αποφυγή κυρώσεων, αλλά και για την ομαλή λειτουργία των μηχανισμών της αγοράς, που εν τέλει ωφελεί τόσο τις επιχειρήσεις όσο και τους καταναλωτές. ♦

ΔΡΥΛΛΕΡΑΚΗΣ
ΔΙΚΗΓΟΡΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ

dryllerakis.gr
Χατζηγιάννη Μέση 5, 115 28 Αθήνα
τηλ. 211-0003456
lawoffice@dryllerakis.gr

Η φορολογία των επιχειρήσεων μέσα από τη νομολογία

Τα Διοικητικά Δικαστήρια της χώρας διαδραματίζουν καθοριστικό ρόλο στην ερμηνεία της φορολογικής νομοθεσίας, επιδιώκοντας να επιτύχουν ισορροπία ανάμεσα στην προστασία του δημόσιου συμφέροντος και αυτού των φορολογουμένων.

Νικολαΐα-Άννα Λεπίδα

Partner, ΔΡΥΛΛΕΡΑΚΗΣ ΔΙΚΗΓΟΡΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ

Ιωάννης Παπαδάκης

Partner, ΔΡΥΛΛΕΡΑΚΗΣ ΔΙΚΗΓΟΡΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ

ΔΡΥΛΛΕΡΑΚΗΣ
ΔΙΚΗΓΟΡΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ

dryllarakis.gr
Χατζηγιάννη Μέση 5, 115 28 Αθήνα
τηλ. 211-0003456
lawoffice@dryllarakis.gr

Καταπολέμηση της φοροδιαφυγής

Η αντιμετώπιση της φοροδιαφυγής αποτελεί διαχρονική πρόκληση για τη φορολογική πολιτική και τη νομολογία. Παράδειγμα οι ΣτΕ 327-329 & 1282/2024, στις οποίες το Δικαστήριο ανέδειξε την καταχώριση των εγγράφων συμβάσεων στις τριμηνιαίες καταστάσεις ως προϋπόθεση για την αναγνώριση δαπανών προς έκπτωση. Παρά την κριτική που έχει δεχθεί η διάταξη, λόγω των σύγχρονων εργαλείων τεκμηρίωσης των συναλλαγών, η απόφαση επιβεβαιώνει την τυπολατρία ως κριτήριο διαφάνειας, δίνοντας σε αυτήν προβάδισμα έναντι της ουσίας.

Στο ίδιο μήκος κύματος κινείται και η εισαγωγή της αρχής της «λογικής νομοθέτησης» στις ΣτΕ 1423-1429 & 1471-1477/2023. Στις αποφάσεις αυτές το Δικαστήριο εφάρμοσε τελεολογική ερμηνεία για διάταξη περί εξαιρέσης από τον ΕΦΑ, παρεκκλίνοντας από την (παγίως ακολουθούμενη) γραμματική ερμηνεία των φορολογικών νόμων, σταθμίζοντας υπέρ της ανάγκης καταπολέμησης της φοροδιαφυγής έναντι της ασφάλειας δικαίου.

ΦΠΑ - Συμμόρφωση με ΔΕΕ

Σύμφωνα με το ΔΕΕ (C-246/16, C-507/20), σε περιπτώσεις μη καταβολής ή μείωσης του τιμήματος λόγω αφερεγγυότητας του οφειλέτη, ο ΦΠΑ πρέπει να μειώνεται ανάλογα και, αν έχει αποδοθεί, να επιστρέφεται. Η ελληνική νομοθεσία, ακόμη και μετά τον νέο Κώδικα ΦΠΑ (Ν. 5144/2024), εξακολουθεί να περιορίζει τη δυνατότητα αυτή στις περιπτώσεις ειδικής εκκαθάρισης. Η απόφαση-ορόσημο ΣτΕ 355/2019 αναγνώρισε ότι η αδυναμία είσπραξης τιμήματος από οφειλέτη, κατόπιν υπαγωγής σε προπτωχευτική ή πτωχευτική

διαδικασία, συνιστά λόγο μείωσης της βάσης επιβολής ΦΠΑ. Ωστόσο, η φορολογική διοίκηση εξακολουθεί να εφαρμόζει περιοριστικά την απόφαση, μόνο στις περιπτώσεις διαγραφής της οφειλής (ΔΕΔ 685/2023), με συνέπεια τη συνεχιζόμενη ταλαιπωρία των επιχειρήσεων.

Επιπρόσθετα το ΣτΕ επιβεβαιώνει την τήρηση της ενωσιακής νομοθεσίας, παρά τις παρεκκλίσεις της φορολογικής διοίκησης. Με τη ΣτΕ 1720/2024 κρίθηκε ότι η (από το 1986) τεθείσα προϋπόθεση, σύμφωνα με την οποία η συνολική αξία των δώρων μικρής αξίας δεν πρέπει να υπερβαίνει συγκεκριμένο ποσοστό των ακαθαρίστων εσόδων της επιχείρησης, αντίκειται τόσο στο Σύνταγμα όσο και στην ενωσιακή νομοθεσία.

Ομοίως, με τις ΣτΕ 2044-2049/2024 έγινε δεκτό ότι μια άνευ ανταλλάγματος παροχή υπηρεσιών δεν εξομοιώνεται με παροχή υπηρεσιών εξ επαχθούς αιτίας εάν δεν γίνεται «για σκοπούς ξένους προς την επιχείρηση», με αποτέλεσμα να κριθεί ότι η δωρεάν έκδοση «εισιτηρίων» εισόδου σε καζίνο εξυπηρετεί επιχειρηματικούς σκοπούς της επιχείρησης και, συνεπώς, δεν υπάγεται σε ΦΠΑ.

Οι προκλήσεις του ΨΤΣ

Το Ψηφιακό Τέλος Συναλλαγών (Ν. 5177/2025) φέρνει νέα διάσταση στο φορολογικό τοπίο, εισάγοντας προκλήσεις, ιδίως ως προς την υπαγωγή των ενδοεταιρικών δανείων σε αυτό, η οποία εγείρει σοβαρά ερμηνευτικά ζητήματα, σύμφωνα με την Επιστημονική Υπηρεσία της Βουλής. Το ΣτΕ, το οποίο ακόμη ακυρώνει καταλογιστικές πράξεις τελών χαρτοσήμου σε δάνεια (ΣτΕ 2144-2145/2024), αναμένεται να αναλάβει ξανά καθοριστικό ρόλο στην ερμηνεία της νέας ρύθμισης. ♦

Πόσο δύσκολη είναι η προσέλκυση των Ελλήνων επιστημόνων και επαγγελματιών του εξωτερικού από τις ελληνικές επιχειρήσεις;

Managing Partners Μεγάλων Δικηγορικών Εταιρειών απαντούν.

Ιωάννης Κ. Δρυλλεράκης

Managing Senior Partner, ΔΡΥΛΛΕΡΑΚΗΣ
ΔΙΚΗΓΟΡΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ

Έλληνες Δικηγόροι εγκατεστημένοι στο εξωτερικό, δικαιούμενοι να ασκήσουν δικηγορία στην Ελλάδα, είτε έχουν προσωπική επαγγελματική εγκατάσταση, είτε είναι εταίροι ή συνεργάτες σε δικηγορική εταιρεία (Δ.Ε.) που λειτουργεί στις χώρες αυτές. Επιστροφή στην Ελλάδα είναι νοητή μόνο εάν πρόκειται για επανεγκατάσταση για λόγους προσωπικούς (επιστροφή σε άλλο τρόπο ζωής) και κυρίως οικογενειακούς, αφού τόσο οι επαγγελματικές συνθήκες ως ελεύθερου επαγγελματία, ή ως εταίρου ή συνεργάτη Δ.Ε. δεν προσφέρουν κανένα ιδιαίτερο κίνητρο.

Μετάθεση στην Ελλάδα άλλου επιστημονικού στελέχους μπορεί να αποτελεί ενδιαφέρουσα προαγωγή ασχέτως οικογενειακών καταστάσεων. Αντιθέτως, δικηγορικό γραφείο

του εξωτερικού δεν μεταφέρεται στην Ελλάδα, αλλά θα πρόκειται για νέο επαγγελματικό ξεκίνημα, σε νέο ξένο περιβάλλον, η προσαρμογή στο οποίο θα είναι ιδιαίτερος δυσχερής.

Αλλά και η μεταγραφή δικηγόρου στελέχους επιχειρήσεως, π.χ. στη Διεύθυνση Νομικών Υπηρεσιών της, ή συνεργάτη ή εταίρου Δ.Ε. στο εξωτερικό σε μια Ελληνική Δ.Ε. δεν προσφέρει δελεαστικές προοπτικές. Τόσο οι απολαβές σε Ελληνική Δ.Ε. όσο και η φύση και το ενδιαφέρον των υποθέσεων δεν προβλέπεται να προσφέρουν αποδεκτή ικανοποίηση.

Οι αμοιβές στην Ελλάδα δεν συγκρίνονται με τις αμοιβές αλλοδαπών Δ.Ε., ενώ η αγορά στην Ελλάδα είναι άκρως ανταγωνιστική, αν και ρηχή. Η εξέλιξη του δικηγόρου ως δικαστηριακού λειτουργού σε νομικό σύμβουλο είναι προϊόν του τέλους του 20ου αιώνα, ο δε θεσμός των δικηγορικών εταιρειών, απαγορευόμενος από τον Κώδικα Δικηγόρων, κυρίως αναπτύχθηκε τον 21ο αιώνα και η εξέλιξη του είναι ταχεία, ανταποκρινόμενη στις ανάγκες της αγοράς που διέπεται από πλέγμα κανονιστικών ρυθμίσεων, εθνικών και υπερεθνικών, η συμμόρφωση με τους οποίους απαιτεί υπεύθυνη ποιοτική συμβουλή.

Τα οικονομικά στοιχεία απολαβών και εξελίξεως, ως λόγος που εμποδίζει την επανένταξη Ελλήνων επιστημόνων ή επαγγελματιών του εξωτερικού στην Ελλάδα, εντάσσονται μεν στην ίδια γενικότερη κατηγορία αλλά δεν ταυτίζονται με τους αρνητικούς παράγοντες επιστροφής στα πατρία εδάφη των Ελλήνων δικηγόρων, που σχετίζονται περισσότερο με τα δομικά στοιχεία της νομικής αγοράς στην Ελλάδα.

Δημήτρης Ζέπος

Διαχειριστής εταίρος της Ζέπος & Γιαννόπουλος

Αν και η πολιτεία έχει κάνει κάποια βήματα, η ελληνική πραγματικότητα παραμένει δυσκολότερη για μια εταιρεία που επιθυμεί να προσελκύσει δικηγόρους που σταδιοδρομούν στο εξωτερικό. Το υψηλό ασφαλιστικό και φορολογικό κόστος, η αργή ενεργοποίηση των φορολογικών κινήτρων, η χαμηλότερη ανταγωνιστικότητα της αγοράς και οι συνθήκες λειτουργίας των δικαστηρίων για παράδειγμα, λειτουργούν ανασταλτικά σε σχέση με τις συνθήκες εργασίας σε χώρες της Δυτικής Ευρώπης ή των ΗΠΑ. Παρ' όλα αυτά, ευκαιρίες υπάρχουν. Υπάρχουν εξαιρετικοί συνάδελφοι που, επιστρέφοντας από το εξωτερικό, χαράσσουν δυναμικές πορείες ενώ παράλληλα μεταλαμπαδεύουν στην ελληνική αγορά νομικών υπηρεσιών καινοτόμες πρακτικές και ιδέες. Από την πλευρά μας, σε μια εποχή όπου οι επαγγελ-

Απόβλητα Φωτοβολταϊκών Πάνελ: Η επόμενη μέρα

Ευρεία εγκατάσταση φωτοβολταϊκών σταθμών συνεπάγεται εκτεταμένη παραγωγή αποβλήτων πάνελ. Ποιος αναλαμβάνει το κόστος διαχείρισης; Με βάση ποιο κριτήριο; Ποιες προκλήσεις θα κληθεί να αντιμετωπίσει ο νομοθέτης;

Αυτόθροη συνέπεια της λειτουργίας των φωτοβολταϊκών σταθμών, πέραν της παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας, είναι η παραγωγή αποβλήτων. Ο Διεθνής Οργανισμός ΑΠΕ εκτιμά ότι, παγκοσμίως, το 2050 τα απόβλητα φωτοβολταϊκών σταθμών θα κυμανθούν από 60 έως 78 εκατομμύρια τόνους. Με βάση τις τελευταίες εκτιμήσεις, στην Ελλάδα, σήμερα, λειτουργούν φωτοβολταϊκοί σταθμοί συνολικής ισχύος 10GW, ποσότητα που αντιστοιχεί σε παραπάνω από 20 εκατομμύρια πάνελ, και συνεπώς, σε έναν εξαιρετικά σημαντικό παραγόμενο όγκο αποβλήτων.

Η διαδρομή που έπεται χρονικώς του τέλους κύκλου ζωής ενός πάνελ περιλαμβάνει την εκτέλεση των επονομαζόμενων «εργασιών εναλλακτικής διαχείρισης»: Συλλογή από την εγκατάσταση φωτοβολταϊκού σταθμού και μεταφορά είτε σε κέντρα διαλογής και ταξινόμησης είτε απευθείας σε μονάδες προετοιμασίας για επαναχρησιμοποίηση ή μονάδες ανάκτησης (υλικών ή ενέργειας) ή διάθεσης.

Οι παραπάνω εργασίες οργανώνονται και εποπτεύονται από τους Φορείς Συστημάτων Εναλλακτικής Διαχείρισης (φυσικά ή νομικά πρόσωπα), εκτελούνται δε από επιμέρους αδειοδοτημένες επιχειρήσεις του κλάδου διαχείρισης αποβλήτων. Φλέγον ζήτημα της επικαιρότητας αποτελεί το ποιος θα φέρει το κόστος των εργασιών αυτών. Η απάντηση διαφοροποιείται αναλόγως του χρόνου διάθεσης του πάνελ στην αγορά. Ειδικότερα:

Για πάνελ διατεθέντα στην αγορά μετά τις 13 Αυγούστου 2012, το κόστος των εργασιών εναλλακτικής διαχείρισης των αποβλήτων τους, θα πρέπει να βαρύνει τον παραγωγό. Ως παραγωγός εν προκειμένω, δεν νοείται ο παραγωγός ηλεκτρικής ενέργειας, αλλά ο παραγωγός πάνελ, δηλαδή ο κατασκευα-

Αννα Ντιώνια

Partner,

ΔΡΥΛΛΕΡΑΚΗΣ ΔΙΚΗΓΟΡΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ

στής και πωλητής, ο μεταπωλητής ή ο εισαγωγέας πάνελ. Η σχετική (ειδική) ρύθμιση περιλαμβάνεται στην Οδηγία 2024/884/ΕΕ (τροποποιητική της Οδηγίας 2012/19/ΕΕ) και απαιτείται να μεταφερθεί στο ελληνικό δίκαιο έως τις 09.10.2025.

Για πάνελ διατεθέντα στην αγορά έως τις 13 Αυγούστου 2012, το κόστος των εργασιών αυτών θα πρέπει να βαρύνει τον αρχικό παραγωγό των αποβλήτων (συνεπώς, τον παραγωγό των πάνελ) ή τον τρέχοντα κάτοχο (συνεπώς, τον κάτοχο του φωτοβολταϊκού σταθμού) ή τους προηγούμενους κατόχους αποβλήτων. Η σχετική (γενική) εθνική ρύθμιση ενσωματώνει την αντίστοιχη της Οδηγίας 2008/98/ΕΚ (όπως τροποποιήθηκε με την Οδηγία 2018/851/ΕΕ).

Η διάκριση αυτή βρίσκει έρεισμα στην απόφαση του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης στην απόφασή του για την υπόθεση C-181/20, εκκρεμεί δε να αποτυπωθεί ευκρινώς και στο ελληνικό δίκαιο.

Η διαμόρφωση ενός νομοθετικού πλαισίου με σαφείς και σύμφωνες προς τις ενωσιακές απαιτήσεις διατάξεις, η παρακολούθηση της συμμόρφωσης των υπόχρεων καθώς και η αντιμετώπιση των περιπτώσεων αδυναμίας εντοπισμού των υπόχρεων αποτελούν αδιαμφισβήτητες προκλήσεις για τον εθνικό νομοθέτη και τη Διοίκηση αφενός και προϋπόθεση για τη διασφάλιση της προσηκούσας και έγκαιρης χρηματοδότησης των εργασιών διαχείρισης των αποβλήτων πάνελ αφετέρου. Το εγχείρημα δεν είναι εύκολο. Πλην όμως, η αντιμετώπιση των προκλήσεων που το συνοδεύουν είναι αναγκαία για την αποτελεσματική επίλυση ενός ζητήματος μείζονος περιβαλλοντικής και οικονομικής σημασίας. ♦